EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

حقوق كبار السن في الإسلام

Drepturile vârstnicilor în Islam

ʿAbd al-Razzāq al-Badr

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

ʿAbd al-Razzāq ibn ʿAbd al-Muḥsin al-Badr

Drepturile vârstnicilor în Islam

حقوق كبار السن في الإسلام

Institutul Tawhid
România · 2026

Titlul original: حقوق كبار السن في الإسلام
Ediția I
Ediție în limba română publicată de Institutul Tawhid. Distribuție gratuită.
Institutul Tawhid · https://www.tawhid.ro

Text arab coranic: Tanzil Project, Uthmani v1.1. © 2007–2026 Tanzil Project. Licență: Creative Commons Attribution 3.0 (CC BY 3.0). https://tanzil.net. Reproducere fără modificarea textului.

Cuprins

Introducere 1
Reamintirea drepturilor 2
Cunoașterea drepturilor, una dintre cele mai însemnate îndatoriri 2
Locul caracterului ales în Legea islamică 4
Nevoia de a cunoaște frumusețea Islamului 5
Drepturile vârstnicilor 8
Însemnătatea dreptului celui vârstnic 8
Numeroasele texte ale Legii despre ocrotirea acestui drept 12
Înrâurirea îndemnurilor trebuie să dăinuie 13
Lucruri de avut în vedere pentru a împlini dreptul celui vârstnic . 15
1. Cunoașterea dovezilor din Carte și Sunnah 15
2. Cererea ajutorului lui Allah 16
3. Păstrarea în minte a marilor roade ale ocrotirii acestui drept 17
4. Amintirea regulii: după cum te porți, așa ți se va răspunde . 18
5. Buna purtare a înaintașilor față de vârstnici 19
Drepturile celui vârstnic 21
1. Respectarea lui 21
2. Buna purtare față de el 21
3. Să-l saluți primul 21
4. Să i te adresezi frumos 22
5. Să-i dai întâietate 22
6. Să ții seama de starea și slăbiciunea lui 24
7. Să te rogi pentru ei 26
8. Dreptul părinților nu poate fi răsplătit pe deplin 27
Încheiere 28

Introducere

مقدمة

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.

Îl laud pe Allah, Cel Generos, cu laudele de care este vrednic. Îi aduc Lui, Binecuvântat și Preaînalt, laudă multă, curată și binecuvântată, așa cum iubește și primește Domnul nostru. Îl laud, Măreț și Preaînalt, pentru darurile, binefacerile, harurile și bunătățile Sale. Îl laud, Măreț și Preaînalt, pentru că ne-a călăuzit către această religie măreață și ne-a dăruit urmarea Sunnei nobilului Său Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa. Îl laud, Măreț și Preaînalt, pentru fiecare binefacere pe care ne-a dăruit-o, mai demult sau de curând, în taină sau la vedere, în chip aparte sau tuturor, celor vii sau celor morți, celor de față sau celor absenți. Lui I se cuvine lauda până când este mulțumit și Lui I se cuvine lauda când este mulțumit.

Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afara lui Allah, Unicul, fără asociat; nu există alt Domn în afara Lui și nici alt Creator. El este Dumnezeul celor dintâi și al celor de pe urmă, Cel care susține cerurile și pământurile și Creatorul tuturor făpturilor.

Mărturisesc că Muḥammad este robul și Trimisul Său, alesul și prietenul Său apropiat, cel căruia i-a încredințat revelația și cel care le-a transmis oamenilor Legea Sa. El și-a lăsat comunitatea pe o cale limpede, a cărei noapte este asemenea zilei; după el, numai cel pierdut se abate de la ea. A statornicit dovada, a făcut limpede calea și a arătat drumul. Nu a lăsat niciun bine fără să-și îndrume comunitatea către el și niciun rău fără s-o avertizeze împotriva lui. S-a străduit pentru Allah așa cum se cuvine, până când i-a venit certitudinea morții. Allah, îngerii Săi, profeții Săi și robii Săi drepți să-l binecuvânteze și să-i fie dăruită pace din belșug.

Reamintirea drepturilor

Acestea fiind spuse, oamenii au mare nevoie să li se reamintească drepturile lui Allah, Măreț și Preaînalt, drepturile Trimisului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, drepturile părinților, ale rudelor și vecinilor, ale vârstnicilor și celelalte drepturi. Reamintirea acestor drepturi deschide poarta binelui și este o cale către îndreptare și izbândă. Când i se amintește, musulmanul ia aminte; când este îndrumat către bine, el urmează îndrumarea. Allah, Măreț și Preaînalt, spune:

﴿وَذَكِّرْ فَإِنَّ ٱلذِّكْرَىٰ تَنفَعُ ٱلْمُؤْمِنِينَ﴾

„Și amintește, căci amintirea le este de folos credincioșilor!"
Coran, 51:55

Astfel, musulmanul înțelege frumusețea acestei Legi binecuvântate, Legea Islamului, și faptul că această religie este religia dreptății și a acordării fiecăruia a dreptului său, așa cum El a spus:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يَأْمُرُ بِٱلْعَدْلِ وَٱلْإِحْسَٰنِ وَإِيتَآئِ ذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ ٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ وَٱلْبَغْىِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾

„Allah poruncește dreptatea, binefacerea și dărnicia față de rude și oprește de la desfrâu, faptă urâtă și nedreptate. El vă îndeamnă, pentru ca voi să luați aminte."
Coran, 16:90

Cunoașterea drepturilor, una dintre cele mai însemnate îndatoriri

Această cunoaștere îi îngăduie musulmanului să îndeplinească drepturile, căci cine nu are un lucru nu-l poate dărui. Cum să împlinească drepturile și cum să fie drept cel care nu cunoaște

dreptul lui Allah asupra lui, dreptul Trimisului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, drepturile părinților, vecinilor, vârstnicilor ori ale altora? De aceea, preocuparea pentru cunoașterea drepturilor este una dintre cele mai importante sarcini și dintre cele mai stăruitor cerute îndatoriri. Musulmanul trebuie să le studieze și să le cunoască având drept scop îndeplinirea lor deplină. De asemenea, trebuie să le îndeplinească drept adorare a lui Allah, Binecuvântat și Preaînalt, și mijloc de apropiere de El. Cunoașterea lor nu trebuie urmărită numai pentru informare, pentru mai multe cunoștințe ori pentru sporirea științei.

Acesta nu este scopul cunoașterii; scopul ei este fapta. De aceea, ʿAlī ibn Abī Ṭālib, Allah să fie mulțumit de el, spune: „Cunoașterea cheamă fapta; dacă aceasta îi răspunde, rămâne, iar dacă nu, pleacă."[1]

Așadar, această cunoaștere va fi fie o dovadă în favoarea ta, fie una împotriva ta. Va fi în favoarea ta dacă te îngrijești să pui în practică ceea ce auzi și să înfăptuiești binele, adevărul și dreptatea către care ești îndrumat. Va fi împotriva ta dacă partea ta din aceste științe și cunoștințe este simpla ascultare. „Coranul este o dovadă în favoarea ta sau împotriva ta", așa cum a spus Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa.[2] Când ascultă despre aceste drepturi, fiecare dintre noi trebuie, așadar, să păstreze în inimă o intenție bună între el și Allah, Măreț și Preaînalt: să aibă intenția să le împlinească până la capăt, în întregime. Să asculte având sufletul pregătit pentru faptă, nu întors de la ea, delăsător sau șovăitor, fiindcă un astfel de om nu trage folos. Într-o asemenea împrejurare avem, prin urmare, mare nevoie de cele două lucruri pe care le-a amintit învățatul Ibn al-Qayyim, Allah să aibă milă de el, în Miftāḥ dār as-saʿādah.

El spune: „Desăvârșirea fiecărui om se împlinește numai prin aceste două feluri de însușiri: o hotărâre înaltă care îl ridică și o cunoaștere care îi dă limpezime și îl călăuzește. Treptele fericirii și ale izbândei îi scapă robului numai din aceste două pricini sau

1 Relatat de al-Khaṭīb în Iqtiḍāʾ al-ʿilm al-ʿamal, nr. 40.

2 Relatat de Muslim, nr. 328.

dintr-una dintre ele: fie nu le cunoaște și de aceea nu se pune în mișcare pentru a le căuta, fie le cunoaște, dar hotărârea lui nu se ridică până la ele."[3] Acestea sunt, așadar, două lucruri dintre cele mai importante: o cunoaștere care te îndrumă spre calea adevărului și a dreptății și o hotărâre înaltă care te ridică pe cărările binelui și pe căile virtuții. Dacă omul are cunoaștere, dar nu are voința de a o pune în practică, acea cunoaștere este o dovadă împotriva lui. Dacă are o hotărâre înaltă fără cunoaștere, se apucă de lucruri la întâmplare, fără să vadă drumul. După cum avem nevoie de cunoaștere folositoare, avem nevoie și de hotărârea înaltă prin care omul îndeplinește aceste drepturi obligatorii, cerute fiecărui musulman și fiecărei musulmane.

Locul caracterului ales în Legea islamică

Din frumusețea luminoasei noastre Legi face parte faptul că a venit cu însușirile nobile și înalte ale caracterului și a avertizat împotriva purtărilor josnice și de nimic. Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, a spus: „Am fost trimis numai pentru a desăvârși caracterul bun."[4] El a mai spus: „Dintre voi, cei mai iubiți de mine și cei care vor sta cel mai aproape de mine în Ziua Învierii sunt cei cu cel mai frumos caracter."[5] Și a spus: „Credinciosul ajunge, prin buna sa purtare, la treapta celui care postește și se roagă noaptea."[6]

Această Lege cheamă la un caracter frumos, la purtare desăvârșită și însușiri înalte față de Allah, față de Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, și față de robii lui Allah. Sunt deprinderi binecuvântate și însușiri nobile în care se arată tăria, desăvârșirea, întregimea și înălțimea acestei

3 Miftāḥ dār as-saʿādah, 1/46.

4 Relatat de Aḥmad, nr. 8952, și de al-Bukhārī în al-Adab al-mufrad, nr. 273, din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el. Al-Albānī l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Adab al-mufrad.

5 Relatat de at-Tirmidhī, nr. 1941, din relatarea lui Jābir, Allah să fie mulțumit de el. Al-Albānī a spus în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ, nr. 2201: bun (ḥasan).

6 Relatat de Aḥmad, nr. 25013, și de Abū Dāwūd, nr. 4165, din relatarea ʿĀ'işei, Allah să fie mulțumit de ea. Al-Albānī l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ at-Targhīb wa-t-tarhīb, nr. 2643.

religii: ea este religia frumuseții în credințele, actele de adorare, buna purtare și caracterul ei. Când unii musulmani — sau poate mulți dintre ei — au neglijat acest lucru, a slăbit și înrâurirea prin care oamenii erau atrași către această religie din această pricină. Dacă oamenii credinței ar îndeplini drepturile, îndatoririle, deprinderile și faptele frumoase la care îi cheamă religia lor, iar aceste însușiri s-ar vedea limpede la ei, aceasta ar fi una dintre cele mai mari porți prin care oamenii ar fi chemați să intre în această religie. Comunitatea Islamului a cunoscut vremuri în care oamenii intrau în religia lui Allah în cete și grupuri datorită desăvârșirii caracterului, frumuseții purtării și bunătății relațiilor pe care le vedeau la oamenii religiei, în toate privințele.

Am citit o afirmație a șeicului și învățatului ʿAbd al-ʿAzīz ibn Bāz, Allah să aibă milă de el și să-i dea sălaș în Paradis, în care jură pe Allah și spune: „Musulmanii de astăzi, ba chiar întreaga lume, au cea mai mare nevoie să li se explice religia lui Allah, să li se arate frumusețea ei și să li se lămurească adevărul ei. Pe Allah! Dacă oamenii de astăzi ar cunoaște-o, dacă lumea ar cunoaște-o așa cum este cu adevărat, ar intra astăzi în ea în cete, așa cum au intrat în cete după ce Allah i-a dăruit Profetului Său, pacea și binecuvântarea fie asupra sa, cucerirea Meccăi."[7]

Nevoia de a cunoaște frumusețea Islamului

Pe Allah, a spus adevărul și a fost sincer în jurământul său! Am întâlnit un bărbat din India prin mijlocirea căruia au îmbrățișat Islamul peste o mie de hinduși. Toți au devenit musulmani unul câte unul; nu chema câte doi deodată, ci chemarea lui se adresa fiecăruia în parte. Felul său de a chema la Islam se întemeia pe buna cunoaștere a frumuseții acestei religii, a bunei ei purtări și a desăvârșirilor ei. Când întâlnea un hindus — și de obicei îl alegea pe acela pe care îl vedea copleșit de griji, mâhnire și tristețe ori într-o anumită greutate, stând singur — se așeza lângă el și îl întreba cum se simte și ce problemă are. Apoi îi amintea câteva dintre frumusețile religiei. Mi-a spus: *„Pentru mulți dintre aceștia ajunge un sfert de ceas sau, cel mult, o jumătate de ceas. Îi înșir*

7 Majmūʿ fatāwā al său, 2/328.

câteva dintre frumusețile acestei religii, iar el mă întreabă: «Cum se intră în ea? Cum pot să fiu unul dintre musulmani?»" Atunci îi înfățișează Islamul și omul devine musulman.
Noi, comunitatea Islamului, comunitatea lui Muḥammad, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, avem nevoie să cunoaștem mai întâi frumusețile religiei noastre, să sorbim din izvorul ei dulce și curat, să ne adăpostim la umbra ei și să ne potolim setea din apa ei limpede. Să ne însușim buna purtare a Islamului și să ne îngrijim de însușirile la care ne-a chemat Domnul lumilor. Să simțim că acestea sunt o poruncă a Creatorului acestui univers și a Domnului lumilor, Înțeleptul, Cel care Își cunoaște făpturile, Măreț și Preaînalt. Să împlinim porunca, să ne supunem și să ascultăm, nădăjduind răsplata Domnului nostru și făgăduința Sa generoasă pentru cel care îndeplinește drepturile și îndatoririle poruncite de Allah, Binecuvântat și Preaînalt. Trebuie să iei aminte: împlinirea acestor drepturi este ascultare de Allah, căutare a răsplății Sale și așteptare a făgăduinței Sale în această lume și în Viața de Apoi, atât a răsplății pe care o dă acum, cât și a desfătării păstrate pentru mai târziu:

﴿إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ ٱللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنكُمْ جَزَآءً وَلَا شُكُورًا﴾

„Vă hrănim numai pentru Fața lui Allah; nu dorim de la voi nici răsplată, nici mulțumire."
Coran, 76:9

Ferește-te să târguiești binefacerea și să nu dai decât în schimbul a ceva: dacă alții păstrează legătura cu tine, o păstrezi și tu, iar dacă o rup, o rupi și tu. Unul dintre companioni i-a spus Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa: „Trimis al lui Allah! Am rude cu care păstrez legătura, dar ele o rup cu mine. Le fac bine, dar ele se poartă rău cu mine. Le arăt răbdare, dar ele se poartă necuviincios față de mine." Profetul nu l-a îndrumat să le răspundă prin ruperea vrednică de ocară a legăturilor, deși ele le rupeau cu el, ci l-a îndrumat să păstreze

legăturile chiar dacă ele le rup. I-a amintit răsplata lui Allah și măreția darului Său, spunând: „Dacă ești așa cum ai spus, este ca și cum le-ai face să înghită cenușă încinsă, iar Allah va păstra alături de tine un sprijin împotriva lor câtă vreme vei stărui în aceasta."[8]

8 Relatat de Muslim, nr. 6440, din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el.

Drepturile vârstnicilor

حقوق كبار السن

Intrând în subiect după această introducere, unul dintre marile drepturi la care a chemat această religie dreaptă este dreptul vârstnicilor. Fie că vârstnicul este tată, rudă sau vecin, musulman sau nemusulman, el are un drept pe care Legea islamică a venit să-l ocrotească, să-l păstreze și să-l împlinească.

Însemnătatea dreptului celui vârstnic

Într-un hadith autentic relatat de Abū Mūsā al-Aṣʿarī, Allah să fie mulțumit de el, Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, a spus: „Din cinstirea lui Allah fac parte cinstirea musulmanului încărunțit, a purtătorului Coranului care nu întrece măsura în privința lui și nici nu-l neglijează și cinstirea cârmuitorului drept."[9] Cinstirea acestor trei categorii face parte din cinstirea lui Allah, Măreț și Preaînalt, iar cinstirea Lui, Slăvitul, este cea mai înaltă aspirație și cel mai nobil scop. Neglijarea acestei îndatoriri este o lipsă în cinstirea lui Allah, fiindcă Domnul lumilor te-a chemat la acest lucru pentru binele, folosul, frumusețea și desăvârșirea pe care le cuprinde. Dacă îl neglijezi, această neglijență arată o slăbiciune în cinstirea pe care I-o aduci Domnului lumilor; când împlinești această cinstire, ea face parte din cinstirea Domnului lumilor. Privește, așadar, locul înalt și rangul ales pe care îl ocupă acest drept: dreptul musulmanului vârstnic, încărunțit.

Mai mult, într-un hadith autentic, Profetul nostru, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, a spus: „Nu este dintre noi cel care nu-l respectă pe vârstnicul nostru și nu arată milă celui

9 Relatat de Abū Dāwūd, nr. 4843. Al-Albānī l-a considerat bun (ḥasan) în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ, nr. 2199.

mic dintre noi."[10] Celui vârstnic i se datorează respect și cinstire. Are un rang și o valoare, un loc care trebuie păstrat și avut în vedere. Cine nu-l respectă pe cel vârstnic nu este dintre noi. Cuvintele Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, „Nu este dintre noi" arată că acela care nu-l respectă și nu-l cinstește pe vârstnic nu urmează îndrumarea Profetului, calea și Sunnah sa, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa.

Acest drept devine și mai mare prin împrejurările care i se alătură. Dacă vârstnicul este rudă, are dreptul rudeniei alături de cel al vârstei înaintate. Dacă este vecin, are dreptul vecinătății pe lângă cel al vârstei. Dacă este musulman, are și dreptul Islamului. Dacă vârstnicul este tată sau bunic, dreptul este și mai mare. Chiar și un vârstnic nemusulman are dreptul datorat bătrâneții, fiindcă Legea islamică a venit să ocrotească dreptul celui vârstnic și în privința nemusulmanilor. Poate că grija ta pentru dreptul său va fi pricina intrării lui în această religie în ultima parte a vieții, când se apropie despărțirea de lumea aceasta. El va vedea îngăduința, blândețea, noblețea și frumusețea acestei religii, mai ales când își vede drepturile pierdute în acele credințe deșarte și în religia falsă în care a crescut și a trăit. Astfel, va intra în Islam datorită acestui lucru luminos pe care l-a văzut. Dacă, dimpotrivă, acest drept îi este nesocotit, aceasta îl poate împiedica să primească religia. Este o împrejurare care trebuie avută în vedere.

Ia aminte la această întâmplare uimitoare pe care imamul Aḥmad a relatat-o în Musnad de la Asmāʾ bint Abī Bakr:[11] Ea a spus: „Când Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, s-a oprit la Dhū Ṭuwā, Abū Quḥāfah i-a spus unei fiice, dintre copiii săi cei mai mici: «Fiica mea, urcă-mă pe Abū Qubays!»" Ea a arătat că el își pierduse vederea.

„L-a dus sus, iar el a întrebat: «Fiica mea, ce vezi?» Ea a răspuns: «Văd o mulțime întunecată, strânsă la un loc.» El a spus: «Aceea este călărimea.» Ea a spus: «Văd și un bărbat care aleargă printre ei,

10 Consemnat de at-Tirmidhī, nr. 1842, din relatarea lui Anas, Allah să fie mulțumit de el. Se află în as-Ṣaḥīḥah, nr. 2196.

11 Nr. 26956. Al-Albānī i-a considerat lanțul de transmitere bun (ḥasan) în as-Ṣaḥīḥah, 1/895.

înainte și înapoi.» El a spus: «Fiica mea, acela este cel care ține rânduiala», adică acela care dă porunci călăreților și merge înaintea lor. Apoi ea a spus: «Pe Allah, mulțimea s-a împrăștiat!» El a spus: «Pe Allah, înseamnă că s-a pus în mișcare călărimea. Du-mă repede acasă!» Ea a coborât cu el, dar călărimea i-a ajuns înainte să ajungă acasă. Fata purta la gât un colier de argint. Un bărbat a întâlnit-o și i l-a smuls de la gât. Când Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, a intrat în Mecca și a intrat în moschee, Abū Bakr i l-a adus pe tatăl său. Când l-a văzut, Trimisul lui Allah a spus: «De ce nu l-ai lăsat pe bătrân acasă, ca să vin eu la el?» Abū Bakr a spus: «Trimis al lui Allah! Lui i se cuvine mai mult să vină la tine decât să mergi tu la el.» L-a așezat înaintea sa, i-a trecut mâna pe piept și i-a spus: «Primește Islamul!» Și el a primit Islamul. Când Abū Bakr l-a adus la Trimisul lui Allah, părul lui era alb ca planta thaghāmah. Trimisul lui Allah a spus: «Schimbați culoarea acestui păr al său!» Apoi Abū Bakr s-a ridicat, a luat-o de mână pe sora sa și a spus: «Vă cer, în numele lui Allah și al Islamului, colierul surorii mele!» Nimeni nu i-a răspuns. Atunci a spus: «Surioară, caută răsplata lui Allah pentru pierderea colierului tău!»"

Aḥmad a relatat-o și pe scurt, de la Anas, Allah să fie mulțumit de el, cu formularea: *„Dacă l-ai fi lăsat pe bătrân acasă, am fi venit noi la el, din cinstire pentru Abū Bakr."* Ce înrâurire are acest cuvânt asupra sufletului și ce urmă lasă în inimă! Pe Allah, el deschide larg inima și o face să primească bucuroasă chemarea care i se adresează. De aceea, el s-a grăbit să primească Islamul fără șovăire.

Chiar dacă tatăl unui om este nemusulman, Legea islamică a venit să-i păstreze dreptul, chiar și atunci când își cheamă fiul la necredință. Cel Preaînalt spune:

﴿وَإِن جَٰهَدَاكَ عَلَىٰٓ أَن تُشۡرِكَ بِي مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٞ فَلَا تُطِعۡهُمَاۖ وَصَاحِبۡهُمَا فِي ٱلدُّنۡيَا مَعۡرُوفٗا﴾

„Iar dacă ei se străduiesc să te facă să-Mi asociezi ceva despre care nu ai cunoaștere, nu-i asculta, dar poartă-te cu ei în această lume cu bunătate."
Coran, 31:15 (fragment)

El nu a spus că, dacă părinții se străduiesc să te facă să-I asociezi ceva despre care nu ai cunoaștere, trebuie să te porți cu ei ca un fiu neascultător. Porunca este să nu le dai ascultare în acel lucru. Tot astfel, dacă tatăl omului părăsește rugăciunea sau trăiește în păcat, dreptul său de tată și dreptul vârstei înaintate rămân. El trebuie tratat potrivit acestor drepturi, cu grijă pentru ele și cu dorința de a-i câștiga inima, poate că Allah, Binecuvântat și Preaînalt, îl va călăuzi să revină la adevăr și la dreptate. În același timp i se oferă sfatul cu bună purtare, fără trufie și fără a te socoti mai presus de el, în nădejdea că Allah, Binecuvântat și Preaînalt, îi va dărui călăuzire și statornicie pe calea dreaptă.

Religia noastră este, în toate împrejurările, religia bunătății, a îngăduinței, a blândeții, a dreptății, a ocrotirii și împlinirii drepturilor și a acordării fiecăruia a dreptului său. Legea noastră a venit să păstreze și să ocrotească dreptul celui vârstnic chiar dacă nu este musulman. Cum să fie atunci când acest vârstnic este musulman? Dar când este vecin? Dar rudă? Dar tată sau mamă? Fără îndoială, dreptul este și mai mare.

Mai mult, aceasta este una dintre cele mai mari fapte de apropiere de Allah și unul dintre cele mai înalte mijloace de a dobândi mulțumirea Sa, de a fi izbăvit de greutăți și de a avea lucrurile ușurate. O dovedește întâmplarea celor trei bărbați care s-au adăpostit într-o peșteră din munte. După ce au intrat, o stâncă s-a prăvălit de pe munte și le-a închis peștera. Fiecare dintre ei L-a rugat pe Allah printr-una dintre faptele sale drepte. Mijlocul unuia dintre ei a fost tocmai îndeplinirea acestui mare drept și grija pentru acest scop nobil. El a spus în ruga sa:

„O, Allah! Aveam doi părinți foarte bătrâni și nu dădeam seara lapte familiei ori slujitorilor mei înaintea lor. Într-o zi, căutarea unui lucru m-a dus departe și nu m-am întors la ei până ce au adormit. Am muls laptele lor de seară și i-am găsit dormind. Nu am vrut să dau familiei ori slujitorilor mei de băut înaintea lor, așa că am rămas cu vasul în mână, așteptând să se trezească, până s-au ivit zorii. Atunci s-au trezit și și-au băut laptele de seară. O, Allah! Dacă am făcut aceasta căutând Fața Ta, izbăvește-ne de strânsoarea în care ne aflăm din pricina acestei stânci!”[12] Aceasta a fost o mare pricină a izbăvirii lor din necaz și a ușurării situației lor.

Numeroasele texte ale Legii despre ocrotirea acestui drept

Textele curatei noastre Legi și dovezile din Cartea lui Allah și din Sunnah Profetului Său, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, despre ocrotirea și îndeplinirea acestui drept sunt foarte numeroase. Învățații le amintesc în cărțile de bună purtare. Dacă ai citi cartea deosebită și măreață al-Adab al-mufrad a imamului al-Bukhārī, Allah să aibă milă de el, ori alte cărți ale învățaților despre acest subiect, ai vedea numeroase hadithuri și texte care îi cheamă pe credincioși și pe toți musulmanii să împlinească și să ocrotească acest mare drept. În această carte și în alte cărți ale oamenilor Sunnei poți vedea și purtarea aleasă, caracterul înalt cu care generația companionilor, Allah să fie mulțumit de ei, și cei care i-au urmat în bine îi tratau pe vârstnici.

12 Relatat de al-Bukhārī, nr. 2215, 2272 și în alte locuri, și de Muslim, nr. 2743.

Vom trece, dacă Allah voiește, prin câteva exemple și vom aminti unele dintre acestea.

Înrâurirea îndemnurilor trebuie să dăinuie

Aici trebuie să ne oprim asupra unui lucru. Când auzim despre dreptul celui vârstnic și despre chemarea Legii la împlinirea și ocrotirea lui, fiecare dintre noi are nevoie să păstreze înaintea sufletului și să adune în minte câteva lucruri care să-l ajute să îndeplinească această îndatorire. Altfel, înrâurirea celor auzite este trecătoare sau lipsește cu totul. Mă refer la o problemă de care suferim adesea în viața de zi cu zi: ascultăm îndemnuri folositoare și amintiri care ne mișcă, dar înrâurirea lor este numai pentru o vreme. La unii, efectul îndemnului ține o săptămână, mai puțin sau mai mult, apoi se oprește. Nu se cuvine să fim astfel. Binele la care suntem îndemnați și care ne este amintit trebuie urmat cu statornicie și continuitate. Allah Cel Preaînalt spune:

﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا۟ مَا يُوعَظُونَ بِهِۦ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتًا وَإِذًا لَّءَاتَيْنَٰهُم مِّن لَّدُنَّآ أَجْرًا عَظِيمًا وَلَهَدَيْنَٰهُمْ صِرَٰطًا مُّسْتَقِيمًا﴾

„Dacă ar fi făcut ceea ce li se recomandă, ar fi fost mai bine pentru ei și mai puternic spre întărirea lor. Atunci le-am fi dat, de la Noi, o răsplată măreață și i-am fi călăuzit pe o cale dreaptă.”

Coran, 4:66–68 (fragment)

Dintre întâmplările grăitoare amintite în această privință este aceea a unui credincios care a venit să-i reproșeze predicatorului moscheii din cartier: *„De mulți ani ne ții predici. Ce ai înfăptuit? Ce ai adus?”* Predicatorul i-a răspuns pe loc: *„Iar voi mă ascultați în tot acest timp. Voi ce ați făcut?”* Sarcina predicatorului este să explice, să îndemne și să amintească. Când ascultătorului i se transmite binele, el trebuie să-l pună în practică și să stăruie în el,

cerând ajutorul lui Allah, pentru ca acest bine să devină viața pe care o trăiește și s-o trăiască astfel până când Allah, Măreț și Preaînalt, îl va lua din această lume fiind mulțumit de el.

Lucruri de avut în vedere pentru a împlini dreptul celui vârstnic

أمور ينبغي استحضارها للقيام بحق الكبير

În privința subiectului nostru, drepturile vârstnicilor, avem așadar nevoie de câteva lucruri pe care trebuie să le păstrăm înaintea sufletului, ca să ne ajute să împlinim aceste drepturi și să stăruim în punerea lor în practică până când Îl vom întâlni pe Allah, Măreț și Preaînalt. Le voi cuprinde în câteva puncte.

1. Cunoașterea dovezilor din Carte și Sunnah
Mai întâi, să cunoaștem dovezile din Carte și Sunnah care arată însemnătatea ocrotirii acestui mare drept, dreptul vârstnicilor. Dovezile au o puternică înrâurire asupra sufletelor credincioase și inimilor sincere. Pe Allah, și iar pe Allah! Dacă vorbele Profetului nostru, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, „Din cinstirea lui Allah face parte cinstirea musulmanului încărunțit" ar întâlni o inimă puternică, lipsită de tulburare și de văl, ar mișca-o adânc și ar avea asupra ei o mare înrâurire. La fel sunt și cuvintele sale: „Nu este dintre noi cel care nu-l respectă pe vârstnicul nostru."[13] Avem nevoie să auzim aceste dovezi și aceste hadithuri binecuvântate de la nobilul nostru Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, pentru ca ascultarea lor să ne ajute la bine. Binele are trepte și ranguri: prima sa treaptă este ascultarea, apoi înțelegerea, apoi fapta și punerea în practică. Sunt

13 Relatat de Aḥmad, nr. 6937, și de at-Tirmidhī, nr. 1920, din relatarea lui ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, Allah să fie mulțumit de amândoi. Al-Albānī l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ al-Jāmiʿ, nr. 5444.

etape pe care robul le străbate treptat. De aceea, Legea îndeamnă la cunoaștere și la participarea statornică la adunările ei, fiindcă acestea sunt poarta prin care musulmanul intră către virtuțile de orice fel și către bine prin cele mai largi porți ale sale.

2. Cererea ajutorului lui Allah

În al doilea rând, să ceri ajutorul lui Allah și să cauți adăpost la El, Măreț și Preaînalt, rugându-L să te ajute să împlinești acest drept: „Urmărește cu stăruință ceea ce îți este de folos și cere ajutorul lui Allah."[14] În Nobilul Coran, Allah Cel Preaînalt spune:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

„Numai pe Tine Te adorăm și numai de la Tine cerem ajutor."
Coran, 1:5

Și El, Măreț și Preaînalt, spune:

﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾

„Adoră-L, așadar, și încrede-te în El!"
Coran, 11:123 (fragment)

Nu ai puterea să împlinești aceste drepturi decât dacă Allah te sprijină cu ajutor și izbândă. De aceea, Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, i-a spus lui Muʿādh ibn Jabal, Allah să fie mulțumit de el: „Te iubesc, Muʿādh!" Acesta a răspuns: „Și eu te iubesc, Trimis al lui Allah!" Atunci Trimisul lui Allah a spus: „Să nu lași să spui la sfârșitul fiecărei rugăciuni: «Doamne, ajută-mă să Te pomenesc, să-Ți mulțumesc și să Te ador cum se cuvine!»"[15] Așadar, când auzi despre o virtute sau despre o cale a binelui, cere-I lui Allah să te ajute s-o urmezi, să ți-o ușureze, să-ți dăruiască izbânda în împlinirea ei și să nu te lase în seama ta însuți.

14 Relatat de Muslim, nr. 2664, din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el.

15 Relatat de Aḥmad, nr. 22119, de Abū Dāwūd, nr. 1362, și de an-Nasāʾī, nr. 1303. Al-Albānī l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ at-Targhīb, nr. 1596.

3. Păstrarea în minte a marilor roade ale ocrotirii acestui drept

În al treilea rând, musulman căruia i s-a dăruit izbândă, să ai în minte marile roade și binefacerile cuprinzătoare care vin din ocrotirea și împlinirea acestui drept, în această lume și în Viața de Apoi. Allah, Binecuvântat și Preaînalt, le-a pregătit celor care împlinesc aceste drepturi bunătăți mărețe și numeroase binefaceri, în viața de aici și în cea de apoi. Această bunătate, această faptă bună și această binefacere sunt dintre pricinile lărgirii mijloacelor de trai în această lume, ale prelungirii vieții omului și ale binecuvântării ei, ale înlăturării tulburărilor, grijilor și mâhnirilor și ale îndepărtării nenorocirilor și încercărilor. Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, a spus: „Primiți ajutor numai datorită celor slabi dintre voi."[16] Și a spus: „Căutați-i pentru mine pe cei slabi dintre voi, căci primiți hrană și ajutor numai datorită celor slabi dintre voi."[17] El a mai spus: „Cine dorește să i se lărgească mijloacele de trai sau să i se prelungească viața să păstreze legăturile de rudenie."[18]

Când dreptul celui vârstnic este păstrat, iar oamenii credinței îl împlinesc și îl ocrotesc, aceasta este, fără îndoială, una dintre cele mai mari pricini ale ușurării și binecuvântării, ale îndepărtării tulburărilor, încercărilor și nenorocirilor de oameni. Este și o pricină a marilor bunătăți și a binefacerilor care vin necontenit asupra robului, în această lume și în Viața de Apoi.

---

16 Relatat de Abū Nuʿaym în Maʿrifat aṣ-ṣaḥābah, nr. 577, din relatarea lui Abū ʿUbaydah, Allah să fie mulțumit de el; în lanțul său de transmitere se află al-Wāqidī. Al-Bazzār l-a relatat, nr. 1159, de la Saʿd, Allah să fie mulțumit de el.

17 Relatat de Aḥmad, nr. 21731, de Abū Dāwūd, nr. 2594, de at-Tirmidhī, nr. 1702, și de an-Nasāʾī, nr. 3179, din relatarea lui Abū ad-Dardāʾ, Allah să fie mulțumit de el. Al-Albānī l-a declarat autentic în as-Ṣaḥīḥah, nr. 780.

18 Relatat de al-Bukhārī, nr. 2067, și de Muslim, nr. 2557, din relatarea lui Anas, Allah să fie mulțumit de el.

4. Amintirea regulii: după cum te porți, așa ți se va răspunde

În al patrulea rând, să-ți amintești o regulă, un principiu arătat de multe texte din Carte și Sunnah: după cum te porți, așa ți se va răspunde. Allah, Măreț și Preaînalt, spune:

﴿هَلْ جَزَآءُ ٱلْإِحْسَٰنِ إِلَّا ٱلْإِحْسَٰنُ﴾

„Oare răsplata binelui este alta decât binele?"
Coran, 55:60

Iar în privința opusă, El, Măreț și Preaînalt, spune:

﴿ثُمَّ كَانَ عَٰقِبَةَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔوا۟ ٱلسُّوٓأَىٰٓ﴾

„Apoi, sfârșitul celor care au făcut rău a fost cel mai rău."
Coran, 30:10 (fragment)

Binefacerea este răsplătită cu binefacere, iar fapta rea, cu rău. De aceea, într-un hadith atribuit Profetului, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa — al cărui lanț de transmitere a fost criticat — se spune: „Cel care înjosește un om încărunțit nu va muri până când Allah nu va trimite asupra lui pe cineva care să-i înjosească bătrânețea, când va încărunți."[19]

Dacă îl respecți pe cel vârstnic și îi ocrotești dreptul, Allah, Binecuvântat și Preaînalt, îți va rândui pe cineva care să-ți ocrotească drepturile la bătrânețe, ca răsplată de același fel cu binefacerea ta. Va veni și pentru tine o zi în care vei fi bătrân, înaintat în vârstă, cu trupul și simțurile slăbite. Vei avea nevoie ca cei din jur să-ți păstreze dreptul și să te respecte. Dacă în

19 Relatat de Ibn Abī ad-Dunyā, fără un lanț complet de transmitere, în al-ʿUmr wa-ṣ-ṣayb, nr. 15. Pe lângă întreruperea lanțului, în el se află Ibrāhīm ibn Ṣirmah, despre care Ibn Maʿīn a spus: „Un mincinos ticălos." A fost transmis și de la Anas, ca relatare atribuită Profetului, cu formularea: „Niciun tânăr nu cinstește un bătrân pentru vârsta sa fără ca Allah să-i rânduiască pe cineva care să-l cinstească atunci când va avea aceeași vârstă." Relatat de at-Tirmidhī, nr. 2022, și de al-Bayhaqī în aṣ-Ṣuʿab, nr. 10485. Al-Albānī l-a considerat neacceptabil (munkar) în aḍ-Ḍaʿīfah, nr. 304.

tinerețea ta ai neglijat acestea față de ei, răsplata va fi după felul faptei: „După cum te porți, așa ți se va răspunde."[20] Aceasta este o rânduială cunoscută și statornică. Oamenii o cunosc bine din viața lor și o văd atât la ei, cât și la alții. Robul care își dorește propriul bine trebuie să se teamă de Allah, Măreț și Preaînalt, să împlinească aceste drepturi și să le păstreze, căutând răsplata, harul, binefacerea și cinstirea Sa.

5. Buna purtare a înaintașilor față de vârstnici

În al cincilea rând, să cugeți la starea binecuvântată a înaintașilor noștri drepți: buna lor purtare față de cei vârstnici, respectul, cinstirea și prețuirea lor și împlinirea drepturilor acestora. Să ai grijă de ceea ce păstrau înaintașii noștri drepți. Dacă vei citi cărțile despre viețile companionilor și ale celor care i-au urmat în bine, vei găsi întâmplări frumoase și vieți înmiresmate pe care le-au trăit. Vei vedea că tinerii dintre companioni și tinerii dintre urmașii lor aveau cea mai aleasă purtare și cel mai mare respect față de vârstnici. Din aceste vieți vei învăța purtarea nobilă și caracterul înalt. Dar cel a cărui viață s-a scurs și a cărui floare a tinereții s-a trecut fiind fermecat de știrile despre jucători, artiști și cei asemenea lor[21] nu poate ajunge să cunoască aceste însușiri nobile și alese ale înaintașilor noștri drepți, prima generație binecuvântată.

Câtă nevoie avem să le citim viețile, ca să sporim din binele pe care îl aveau! „Cu cât cineva le seamănă mai mult, cu atât această

20 Este relatat ca hadith, dar nu este autentic. Vezi aḍ-Ḍaʿīfah, nr. 4510.

21 Este cu adevărat dureros și vrednic de lacrimi că unii tineri îi agresează pe acești vârstnici, nu le recunosc niciun drept și nu împlinesc nicio îndatorire față de ei. Unii chiar îl atacă pe cel vârstnic cu insulte ori alte jigniri. Acești tineri, chiar dacă sunt puțini, trebuie să se întoarcă sincer la Allah, cunoscând drepturile acestor oameni și împlinindu-și îndatoririle față de ei. Să țină seama cum se cuvine de privirea lui Allah, Atotputernic și Măreț, asupra felului în care îi tratează, înainte să fie prea târziu. Câți oameni nu au avut în casă un vârstnic al cărui drept nu l-au păstrat și față de care nu și-au împlinit îndatorirea, iar când acesta a murit și a părăsit viața, i-a cuprins o mare părere de rău și o adâncă mâhnire pentru neglijență și risipirea prilejului!

desăvârșire este mai deplină în el."[22] Cât de frumoase sunt cuvintele poetului: „Spune-mi iar povestea lor, o, călăuză a caravanei, / căci povestea lor limpezește inima însetată."

Un exemplu este relatarea din cele două culegeri autentice, de la Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi. El spune: „Într-o zi, Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, le-a spus companionilor săi: «Spuneți-mi care este pomul a cărui asemănare este asemenea credinciosului.» Oamenii au început să numească pomi din ținuturile deșertice." Ibn ʿUmar a spus: „Mi-a venit în minte — sau în inimă — că este curmalul. Voiam să spun aceasta, dar văzând vârsta celor de față, m-am sfiit să vorbesc. Când au tăcut, Trimisul lui Allah a spus: «Este curmalul.»"[23] Exemplele sunt multe și vom mai aminti unele dintre ele.

22 Majmūʿ al-fatāwā, 10/210.

23 Al-Bukhārī, nr. 61, 6132, și Muslim, nr. 2811.

Drepturile celui vârstnic

حقوق الكبير

Drepturile celui vârstnic la care a chemat Islamul și pe care le-a poruncit sunt următoarele.

1. Respectarea lui
Mai întâi, să-l respecți, așa cum se spune în hadith: *„Îl respectă pe vârstnicul nostru."* Sunt cuvinte măreațe, cu înțelesuri foarte înalte și nobile. Celui vârstnic i se arată respect; el trebuie să aibă un loc în suflete și un rang în inimi, să fie cinstit și onorat. Acesta este punctul de plecare și temelia împlinirii drepturilor sale, fiindcă cel care nu-l respectă nu poate să-i împlinească drepturile. Respectarea lui este unul dintre drepturile sale și, totodată, temelia îndeplinirii tuturor celorlalte drepturi și îndatoriri față de el. A-l respecta înseamnă să aibă în inima ta cinste și un loc aparte, să-i recunoști valoarea, locul și rangul. Acesta este unul dintre drepturile sale.

2. Buna purtare față de el
În al doilea rând, ceea ce se arată în celălalt hadith, relatat de Abū Mūsā al-Aṣʿarī, Allah să fie mulțumit de el, în care Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, a spus: *„Din cinstirea lui Allah face parte cinstirea musulmanului încărunțit."* Să-l cinstești potrivit înțelesului acestor cuvinte: prin vorbire frumoasă, bună purtare, apropiere plină de afecțiune și celelalte feluri de a-i arăta cinstire.

3. Să-l saluți primul
În al treilea rând, să-l saluți tu mai întâi, așa cum se spune în hadith: „Cel tânăr îl salută pe cel vârstnic, iar cel călare, pe cel

care merge pe jos."[24] Când întâlnești un vârstnic, nu aștepta să te salute el primul, ci grăbește-te și ia inițiativa să-i adresezi salutul, cu toată buna purtare, cu respect, cinstire și blândețe. Ține seama și de starea lui la bătrânețe: dacă auzul îi este bun, salută-l cu o voce pe care o aude și care nu-l supără; dacă auzul i-a slăbit din pricina vârstei, ține seama și de aceasta.

4. Să i te adresezi frumos

În al patrulea rând, când vorbești cu un vârstnic, adresează-i-te cu blândețe: „Unchiule!" sau alte asemenea cuvinte, din respect pentru vârsta, valoarea și locul său. Abū Umāmah ibn Sahl, Allah să fie mulțumit de el, a spus: „Am făcut rugăciunea de la amiază cu ʿUmar ibn ʿAbd al-ʿAzīz, apoi am ieșit și am intrat la Anas ibn Mālik. L-am găsit făcând rugăciunea de după-amiază și i-am spus: «Unchiule, ce rugăciune este aceasta pe care ai făcut-o?» El a răspuns: «Cea de după-amiază. Aceasta este rugăciunea Trimisului lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, pe care o făceam împreună cu el.»"[25]

ʿAbd ar-Raḥmān ibn ʿAwf, Allah să fie mulțumit de el, a spus: „Pe când stăteam în rând, în ziua de la Badr, am privit la dreapta și la stânga și m-am văzut între doi băieți tineri dintre anṣāri. Mi-am dorit să mă aflu între doi mai puternici decât ei. Unul dintre ei m-a atins și mi-a spus: «Unchiule, îl cunoști pe Abū Jahl?» Am răspuns: «Da. Dar ce treabă ai cu el, nepotul meu?» El a spus: «Am aflat că îl insultă pe Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa. Pe Cel în mâna Căruia se află sufletul meu! Dacă îl văd, nu mă voi despărți de el până când acela dintre noi căruia i-a venit sorocul mai întâi va muri.»" Așa continuă hadithul.[26]

5. Să-i dai întâietate

În al cincilea rând, să i se dea întâietate la vorbire, la așezarea în adunare, la mâncare și la intrare. Acestea fac parte din drepturile

24 Relatat de al-Bukhārī, nr. 6231–6232, și de Muslim, nr. 5772, din relatarea lui Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el.

25 Relatat de al-Bukhārī, nr. 549, și de Muslim, nr. 623.

26 Relatat de al-Bukhārī, nr. 3141, și de Muslim, nr. 1752.

vârstnicilor. În cele două culegeri autentice se relatează de la Sahl ibn Abī Ḥathmah, Allah să fie mulțumit de el: „ʿAbd Allāh ibn Sahl și Muḥayyiṣah ibn Masʿūd ibn Zayd au plecat la Khaybar, cu care pe atunci era încheiată pacea. S-au despărțit, apoi Muḥayyiṣah a venit la ʿAbd Allāh ibn Sahl și l-a găsit ucis, zăcând în sângele său. L-a îngropat, apoi a revenit la Medina. ʿAbd ar-Raḥmān ibn Sahl, Muḥayyiṣah și Ḥuwayyiṣah, cei doi fii ai lui Masʿūd, au mers la Profet, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa. ʿAbd ar-Raḥmān a început să vorbească, iar el i-a spus: «Lasă-l pe cel mai în vârstă! Lasă-l pe cel mai în vârstă!» El era cel mai tânăr dintre ei, așa că a tăcut, iar ceilalți doi au vorbit. Profetul a spus: «Veți jura și veți dobândi dreptul asupra ucigașului — sau pentru tovarășul vostru?» Ei au răspuns: «Cum să jurăm, de vreme ce n-am fost de față și n-am văzut?» El a spus: «Atunci evreii se vor dezvinovăți față de voi prin cincizeci de jurăminte.» Ei au spus: «Cum să primim jurămintele unui neam de necredincioși?» Atunci Profetul a plătit despăgubirea pentru cel ucis din partea sa."[27] Ceea ce ne privește aici sunt cuvintele sale: „Lasă-l pe cel mai în vârstă! Lasă-l pe cel mai în vârstă!", prin care avea în vedere vârsta.

Și în întâmplarea cu siwākul,[28] precum și în altele, Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, avea grijă să-i dea întâietate celui mai în vârstă.

Mālik ibn Mighwal a spus: „Mergeam împreună cu Ṭalḥah ibn Muṣarrif. Am ajuns într-un loc îngust, iar el a trecut înaintea mea, apoi mi-a spus: «Dacă aș fi știut că ești mai în vârstă decât mine chiar și cu o singură zi, n-aș fi trecut înaintea ta.»" Al-Faḍl ibn Mūsā a spus: „Eu și ʿAbd Allāh ibn al-Mubārak am ajuns la un pod. I-am spus: «Treci înainte!», iar el mi-a spus: «Treci tu înainte!» Am socotit atunci vârstele noastre și am văzut că eram

27 Al-Bukhārī, nr. 2937, 6655, și Muslim, nr. 3160, din relatarea lui Sahl ibn Abī Ḥathmah, Allah să fie mulțumit de el.

28 Al-Bukhārī a consemnat-o în capitolul despre înmânarea siwākului celui mai în vârstă, nr. 246, de la Ibn ʿUmar, Allah să fie mulțumit de amândoi, fără a reda întregul lanț. Muslim a transmis-o cu lanț complet, nr. 2271, 3003.

cu doi ani mai în vârstă decât el."[29]

6. Să ții seama de starea și slăbiciunea lui

În al șaselea rând, să ții seama de sănătatea lui, de starea trupului și de starea sufletească, din pricina bătrâneții și a slăbiciunii sale. Acestea sunt lucruri pe care mulți tineri nu le cunosc. Să știi că etapa pe care o trăiește este o etapă de slăbire generală a trupului, sănătății și simțurilor. Dacă Allah îți prelungește viața, poate vei trece și tu printr-o asemenea etapă. La începutul vieții și în puterea tinereții sale, omul este fraged, vioi, mlădios și plăcut la vedere. Apoi intră în vârsta matură, firea i se schimbă și își pierde o parte din puteri. După aceea îmbătrânește și ajunge un bătrân înaintat în vârstă, cu puteri slabe și puțină mișcare, pe care îl copleșește chiar și un lucru mărunt. Cel Preaînalt a spus:

﴿ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنۢ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنۢ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً﴾

„Allah este Cel care v-a creat din slăbiciune, apoi, după slăbiciune, a dat putere, apoi, după putere, a dat slăbiciune și încărunțire."
Coran, 30:54 (fragment)

Și a spus:

﴿وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ وَمِنكُم مَّن يُرَدُّ إِلَىٰٓ أَرْذَلِ ٱلْعُمُرِ﴾

„Dintre voi, unii sunt luați de moarte, iar alții sunt întorși la cea mai neputincioasă vârstă."
Coran, 22:5 (fragment)

Așadar, unul dintre drepturile sale asupra ta este să-i cunoști sănătatea, starea sufletească și starea simțurilor. Din pricina

29 Ambele relatate de al-Khaṭīb al-Baghdādī în al-Jāmiʿ li-akhlāq ar-rāwī wa-ādāb as-sāmiʿ, capitolul despre întâietatea celor mai vârstnici la intrare, 1/285.

bătrâneții, a neputinței, a slăbiciunii și a slăbirii simțurilor, purtarea unor oameni ajunge din nou să semene foarte mult cu a unui copil. Să ții seama de aceasta. Cel care nu cunoaște acest lucru se plictisește repede de vârstnic și se satură să se ocupe de el, fiindcă nu simte starea de care acesta suferă. Dacă îți aduci aminte de această împrejurare, o păstrezi în minte și știi că este un drept asupra ta și o îndatorire de care trebuie să te îngrijești, atunci vei împlini această îndatorire și o vei păstra în chipul cel mai deplin și mai frumos.

Un lucru dureros și întristător este că unii copii se poartă bine o vreme, apoi se satură, se plictisesc și încetează să mai facă bine. S-a ajuns până acolo încât unii își duc tatăl sau mama în centre de recuperare ori în cămine pentru vârstnici și îi lasă acolo. Poate chiar îi abandonează și se întorc pe călcâie, fără să le mai împlinească nici măcar dreptul de a fi vizitați. În unele centre, tatăl ori mama rămâne cincisprezece ani, mai puțin sau mai mult, fără ca fiii lor să-i viziteze, nici măcar în ziua de sărbătoare. Dacă un asemenea fiu ar fi întrebat: „Ți-ar plăcea ca, atunci când vei îmbătrâni, copiii tăi să fie cu tine așa cum ești tu cu tatăl tău?", ce ar spune? Fără îndoială, nu ar primi aceasta pentru sine. Într-un hadith autentic se spune: „Cine dorește să fie îndepărtat de Foc și să intre în Paradis să-l găsească moartea crezând în Allah și în Ziua de Apoi și să se poarte cu oamenii așa cum îi place să se poarte ei cu el."[30]

30 Relatat de Muslim, nr. 4882, din relatarea lui ʿAbd Allāh ibn ʿAmr, Allah să fie mulțumit de amândoi.

În orice caz, fie că unul dintre părinți a ajuns la starea de demență, fie că nu, împlinirea drepturilor amândurora este obligatorie, ca răspuns la binefacerea lor, ca prețuire a bunătății și păstrare a binelui primit. Allah, Binecuvântat și Preaînalt, spune:

﴿وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَٰلُهُۥ فِى عَامَيْنِ أَنِ ٱشْكُرْ لِى وَلِوَٰلِدَيْكَ إِلَىَّ ٱلْمَصِيرُ﴾

„Noi i-am poruncit omului cu privire la părinții săi: mama lui l-a purtat slăbiciune peste slăbiciune, iar înțărcarea lui este la doi ani. «Mulțumește-Mi Mie și părinților tăi! La Mine este întoarcerea.»”
Coran, 31:14

El a alăturat dreptul părinților dreptului Său și mulțumirea adusă părinților mulțumirii aduse Lui:

﴿أَنِ ٱشْكُرْ لِى وَلِوَٰلِدَيْكَ﴾

„Mulțumește-Mi Mie și părinților tăi!”
Coran, 31:14 (fragment)

Acesta este un drept obligatoriu, care rămâne până la moartea lor, iar Allah Cel Preaînalt îl va întreba pe rob despre el în Ziua Învierii.

7. Să te rogi pentru ei

În al șaptelea rând, ruga pentru ei: să le dorești în rugăciune viață lungă în ascultare de Allah, Măreț și Preaînalt; să te rogi să primească izbândă și îndrumare dreaptă, ca Allah să-i păzească, să le dăruiască sănătate și stare bună și să le dea un sfârșit frumos. Să te rogi ca ei să fie dintre cei despre care Profetul, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, a spus, când a fost întrebat cine este cel mai bun dintre oameni: „Cel a cărui viață este lungă

și a cărui faptă este bună."[31]

Se povestește că Sulaymān ibn ʿAbd al-Malik a intrat odată în moschee și a găsit acolo un bărbat înaintat în vârstă. L-a salutat și i-a spus: „Omule, îți dorești să mori?" El a răspuns: „Nu." L-a întrebat: „De ce?" A răspuns: „Tinerețea și răul ei au trecut; au venit bătrânețea și binele ei. Când mă ridic, spun: «În numele lui Allah», iar când mă așez, spun: «Lauda I se cuvine lui Allah.» Îmi doresc să-mi rămână aceasta."[32] El voia să continue să aducă laudă, pomenire și mulțumire. Răul tinereții, cu stăpânirea poftelor și înclinația către stările rele, trecuse, iar el intrase în binele și binecuvântarea bătrâneții. Trăia etapa apropierii sorocului și a despărțirii de viață, pomenindu-L pe Allah, mulțumindu-I, lăudându-L, preamărindu-L, mărturisind unicitatea Sa și rugându-L. Voia ca acestea să-i mai rămână.

8. Dreptul părinților nu poate fi răsplătit pe deplin

În al optulea rând, omul trebuie să știe că, oricât ar oferi, nu va ajunge să-și răsplătească părinții. Abū Hurayrah, Allah să fie mulțumit de el, a spus că Trimisul lui Allah, pacea și binecuvântarea lui Allah fie asupra sa, a spus:

„Un copil nu-și poate răsplăti părintele decât dacă îl găsește rob, îl cumpără și îl eliberează."

Abū Burdah, Allah să fie mulțumit de el, a spus: „Ibn ʿUmar făcea înconjurul Casei și a văzut un bărbat care făcea înconjurul purtându-și mama și spunând: «Eu sunt cămila ei supusă; / dacă se sperie cămilele ce o poartă, eu nu mă sperii. / Eu o port, dar ceea ce m-a purtat ea este mai mult.» Apoi a întrebat: «Crezi, Ibn ʿUmar, că am răsplătit-o?» El a răspuns: «Nu, nici măcar pentru un singur suspin de durere.»" Al-Ḥasan a relatat: „Ibn ʿUmar a văzut un bărbat făcând înconjurul Casei și purtându-și mama. El

31 Relatat de Aḥmad, nr. 17680–17698, și de at-Tirmidhī, nr. 2251, de la Ibn Busr; de Aḥmad, nr. 20415, 20443, 20480, și de at-Tirmidhī, nr. 2252, de la Abū Bakrah. Al-Albānī l-a declarat autentic în Ṣaḥīḥ at-Targhīb wa-t-tarhīb, nr. 3364, și în as-Ṣaḥīḥah, nr. 1836.

32 Consemnat de Ibn Abī ad-Dunyā în al-ʿUmr wa-ṣ-ṣayb, nr. 29, de Ibn ʿAsākir în Tārīkh Dimaṣq, nr. 9159, și de ad-Dīnawarī în al-Majālasah, nr. 2021.

îi spunea: «Crezi, mamă, că te-am răsplătit?» Atunci Ibn ʿUmar a spus: «Nesăbuitule! Nu, pe Allah, nici măcar pentru o singură durere a naşterii!»"[33]

Încheiere

Acestea sunt câteva dintre drepturile pe care musulmanul trebuie să le păstreze faţă de aceşti vârstnici şi câteva atenţionări şi îndrumări despre acest subiect mare şi însemnat. Îl rog pe Allah, Binecuvântat şi Preaînalt, să cuprindă adunările noastre cu bine şi binecuvântare şi să ne dăruiască izbândă în cunoaşterea folositoare şi în fapta dreaptă. Îl rog, prin numele Sale cele mai frumoase şi însuşirile Sale cele mai înalte, să-i binecuvânteze pe vârstnicii dintre părinţii, rudele şi vecinii noştri şi dintre toţi musulmanii, să-i păzească prin ocrotirea Sa, să-i înconjoare cu grija Sa, să le dăruiască izbândă şi să-i binefacă printr-un sfârşit frumos, faptă bună şi vorbire dreaptă. Îl mai rog, Slăvitul, să sporească binecuvântarea acestei scrieri, s-o facă un mijloc binecuvântat de îndreptare proprie şi îndreptare a altora, s-o primească cu bună primire, s-o facă numai pentru Faţa Sa şi folositoare robilor Săi. El, Binecuvântat şi Preaînalt, aude ruga; El este Cel în care se pune nădejdea. El ne este de ajuns şi este Cel mai bun Ocrotitor.

Iar încheierea rugii noastre este: lauda I se cuvine lui Allah, Domnul lumilor! Allah să-l binecuvânteze şi să-i dăruiască pace Profetului nostru Muḥammad, familiei sale şi tuturor companionilor săi.[34]

33 Ambele relatate de al-Marwazī în al-Birr wa-ṣ-ṣilah, nr. 237–238.

34 Această scriere are la origine o prelegere pe care am ţinut-o într-una dintre moscheile din Jeddah. Ea a fost transcrisă de pe înregistrare, iar eu i-am adus modificări, adăugiri şi schimbări în ordinea prezentării. Am preferat să-i păstrez stilul oral, aşa cum era în prelegere. Numai Allah dă izbânda.

EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Drepturile vârstnicilor în Islam

Despre cinstirea vârstnicilor, împlinirea drepturilor lor și grija față de părinți, în lumina Coranului, a Sunnei și a purtării înaintașilor drepți.

Autor: ʿAbd al-Razzāq al-Badr

Traducere în limba română

Institutul Tawhid

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro